

**PRÍSPEVOK MONS. DANIELA FALTINA K RIEŠENIU
PROBLEMATIKY ALKOHOLIZMU V ROTÁLNYCH
ROZSUDKOKCH S OSOBITNÝM ZRETEĽOM
NA ROZSUDOK *CORAM FALTIN* ZO 14. DECEMBRA 1994**

Prof. Ján DUDA, PhD.

predseda Slovenskej spoločnosti kánonického práva

The coram Faltin Rotal Jurisprudence

Mons. Daniel Faltin served as a judge of the Roman Rota in 1986–2003. The author discusses the contribution of this Slovak native to the jurisprudence of the Roman Rota in the area of the defect of discretion of judgment (c. 1095 § 2) due to alcoholism of the man at the moment of entering marriage. He presents the case against the backdrop of the Brixen case of 14.12.1994 “coram Faltin”. Although one sentence does not make jurisprudence, it still provides some important insights into this issue which cannot be overlooked.

Úvod

Na úvod mi dovoľte len niekoľko poznámok. Prvá poznámka: rotálny sudca Daniel Faltin, rodák z Kurimian pri Levoči, bol sudcom Apoštolského tribunálu Rota Romana v rokoch 1986 – 2003. V *Decisiones* Rímskej roty sa po prvý raz jeho rozsudky objavili v roku 1987 a posledné v roku 2002. Neboli publikované všetky jeho rozsudky, ale tak ako v prípade aj iných rotálnych sudcov, iba niektoré. Aj keď som si urobil zoznam jeho publikovaných rozsudkov v *Decisiones*,¹ kde mu publikovali každý rok v priemere asi

1. Zoznam rotálnych rozsudkov Daniela Faltina sa nachádza v archíve autora. Nie je však žiadnym problémom počet jeho publikovaných rozsudkov zistiť, stačí si prelistovať

4 rozsudky, ich za tých 16 rokov jeho pôsobenia v Rímskej rote bolo dosť. Okrem toho, existuje aj pozostalosť Daniela Faltina, kde sa taktiež nachádzajú aj nevydané rozsudky a žiada sa ešte dodať, že niektoré jeho rozsudky boli vydané v odborných časopisoch.²

Druhá poznámka spočíva v konštatovaní, že značný počet rotálnych rozsudkov Mons. Daniela Faltina sa týka neschopnosti snúbencov dať platný manželský súhlas (kán. 1095, body 1-2) alebo ich neschopnosti realizovať podstatné povinnosti manželstva (kán. 1095, bod 3). Napokon, tento trend kán. 1095 pravdepodobne zasiahol celú prax Rímskej rotu, čo napokon jasne konštatuje aj Jeho Excelencia Antoni Stankiewicz, bývalý dekan rotu.³

Tretia poznámka súvisí s druhou. Aj keď rotálna jurisprudencia tvrdí, že v kán. 1095 existujú tri formy alebo tri tituly nulity a že sa žiada medzi nimi rozlišovať a nie si ich navzájom pliesť, predsa bod 1 kán. 1095 ostáva jasne v úzadí a rotálne rozsudky na tento titul nulity sú veľmi zriedkavé.⁴ Toto platí aj o rotálnych rozsudkoch Mons. Faltina: alebo sa prvou formou

jednotlivé ročníky *Decisiones Romanae Rotae*, ktoré každoročne vychádza vo vatikánskom vydavateľstve Libreria editrice vaticana.

2. Pomerne dosť jeho rozsudkov bolo vydaných napr. v časopise *Monitor Ecclesiasticus*, vydávaný Rímskou rotou.

3. „Questi capi di nullità matrimoniale (can. 1095, nn. 2-3)... occupano in modo preponderante e talvolta quasi esclusivo l'attività di molti Tribunali delle Chiese particolari. Anche presso la Rota il prevalente numero delle sentenze definite negli ultimi anni di quest'ultimo decennio del secolo riguarda le due menzionate forme di incapacità consensuale“ - A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii“: gli ultimi sviluppi e le prospettive nuove*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II, 2000, p. 332-333.

4. Aj keď existujú, aby som spomenul aspoň jednu: *coram Funghini* z 18. decembra 1991. Manželstvo bolo uzavreté 15. júla 1976 v Brixene, civilný rozvod nastal 19. júna 1979 a 14. februára 1988 muž podal žiadosť o nulitu manželstva na Regionálny cirkevný súd v Miláne, v ktorom napadol manželstvo z nedostatočného užívania rozumu zo svojej strany z príčiny opilosti v zmysle kán. 1095, b. 1 CIC. Tribunál v Miláne vyniesol negatívny prvostupňový rozsudok 30. novembra 1989. Žalobca sa odvolal na Rímsku rotu a kauzu dostali „na stôl“ Funghini ako ponens, spolu so Stankiewiczom a Davinom, ktorí 18. decembra 1991 vydali taktiež negatívny rozsudok. K tomu porov. O. FUMAGALLI CARULLI, *Il matrimonio canonico tra principi astratti e casi pratici*, Milano 2008, s. 233-243.

kán. 1095 nezaoberať alebo, ak sa zaoberať, tak zásadne v súvislosti s druhou alebo treťou formou kán. 1095. Dôvody tejto situácie niektorí autori vidia v tom, že „argument (kán. 1095, bod 1) nie je primerane spracovaný ani doktrínou, ani jurisprudenciou“ alebo „advokáti majú obavy sa púšťať do tejto – tak veľmi ťažkej formy neschopnosti – ktorá sa na súdnom fóre aj ťažko procesne dokazuje“.⁵ Iste, o týchto a ešte iných dôvodoch by sa mohli viesť diskusie, ale to by bolo azda na samostatnú štúdiu.

Štvrtou poznámkou chcem upriamiť pozornosť na analýzu niektorých vybraných autorov ku kán. 1095 CIC. Iste, upriamiť pozornosť tých, ktorí majú o to záujem. Prvú štúdiu som publikoval v poslednom minuloročnom čísle *Nových Horizontov* a druhú v druhom tohtoročnom čísle toho istého časopisu.⁶ Tieto analýzy jasne ukazujú, že ani po troch desaťročiach od vydania Kódexu kánonického práva nie sú vyriešené všetky ťažkosti súvisiace s výkladom kán. 1095. Toto nutne musí viesť každého cirkevného sudcu k tomu, aby študoval rotálne rozsudky a vôbec doktrinálny vývoj a jurisprudenciu Rímskej roty, aby v tejto oblasti mal slušné a primerané znalosti.

Napokon, nie je mojím zámerom tu prerozprávať niektoré rotálne rozsudky Mons. Daniela Faltina, ktoré sa týkajú kán. 1095. Ak dovoľíte, sústredím sa skôr na jeden rozsudok coram Faltin zo 14. decembra 1994.⁷ Dôvod, ktorý ma k tomu viedol spočíva v tom, že aj tento rozsudok dokumentuje prínos Mons. Daniela Faltina k vývoju rotálnej jurisprudencie v oblasti kán. 1095 CIC. Šlo totiž o značne zložitý prípad a k jeho riešeniu významným podielom prispel práve Mons. Daniel Faltin spomínaným rotálnym rozsudkom.

5. Takto argumentuje napr. Anna Sammassimo, in: O. FUMAGALLI CARULLI, *Il matrimonio canonico...*, s. 245.

6. *Nové Horizonty* 4 (2012); *Nové Horizonty* 2 (2013).

7. *Decisio coram Faltin zo 14. decembra 1994*, in: RRDec. 88 (1994), s. 673-686.

Popis prípadu

Tomáš a Amarella uzavreli sviatosťné manželstvo dňa 15. júla 1976 v Brescii, ale manželstvo od začiatku nebolo šťastné a už 19. júna 1979 došlo k civilnému rozvodu. O 9 rokov neskôr, 4. februára 1988 požiadal muž Regionálny cirkevný súd v Miláne o preskúmanie platnosti svojho manželstva. Ako dôvodu svojho presvedčenia o nulite uviedol „nedostatočné používanie rozumu u seba samého“ (kán. 1095, b. 1), lebo v momente uzatvárania svojho manželstva „bol v stave opilsti“, ako aj, ako druhý a podriadený titul nulity uviedol „vylúčenia nerozlučiteľnosti zo strany muža aktora“ (et subordinate ob exclusum bonum sacramenti ex parte ipsius viri). Po zverejnení súdnych spisov, aktor požiadal o ďalšie tituly nulity, ktoré sudca prijal a vydal ďalší Dekrét dosvedčenia sporu. A tak cirkevný súd mal dať odpoveď na nasledovné otázky: 1.-či toto manželstvo je neplatné z dôvodu nedostatočného používania rozumu u muža žalobcu v čase uzavierania manželstva v zmysle kán. 1095, b. 1? 2.-či toto manželstvo je nulitné z dôvodu vážneho nedostatku rozoznávacieho úmyslu v zmysle kán. 1095, b. 2 CIC? 3.-*et subordinate* z dôvodu vylúčenia nerozlučiteľnosti manželstva zo strany muža žalobcu v zmysle kán. 1086 CIC 1917? Všetky tri tituly boli postavené na mužovi žalobcovi. Dňa 30. novembra 1989 vydal prvostupňový Cirkevný súd v Miláne negatívny rozsudok vo všetkých troch bodoch.⁸

Následne sa žalobca odvolal na Apoštolský tribunál Rota Romana a prípad bol pridelený „turnu“, ktorý tvorili Funghini ako ponens, potom Stan-

8. *Decisio coram Funghini z 18. decembra 1991*, in: RRDec. 84 (1991), s. 788-805. Porov. taktiež A. MENDONCA, *Alcolismo e disturbi mentali: aprocci giurisprudenziali*, in: *Monitor Ecclesiasticus 2000*, s. 389-411. Existuje aj iný príspevok toho istého autora z Fakulty kánonického práva z hlavného mesta Kanady (Ottava) pod názvom: *The effects of alcohol-related disorders on matrimonial consent*, in: *Monitor Ecclesiasticus 2000*, s. 365-388. Rozsudok coram Funghini aj s komentárom od Anny Sammassimi sa nachádza aj v spomínanej knihe Ombretty Fumagalli Carulli, ako „species facti“ nachádzame aj v rotálnom rozsudku *Brixen. coram Faltin zo 14. decembra 1994*, in: RRDec. 88 (1994) s. 673-686.

kiewicz a Davino. Ale aj tu sa prípad skončil negatívnym rozsudkom coram Funghini z 18. decembra 1991.

Tu by sa prípad mal skončiť, lebo dva negatívne rozsudky vytvárajú stav rozsúdenej veci (lat. res iudicata) v zmysle kán. 1641 CIC. Na druhej strane v kauzách stavu osôb nikdy stav rozsúdenej veci nemá definitívnu povahu. Aj v tomto prípade sa žalobca Tomáš nevzdal a požiadal možnosť podať nový návrh o preskúmanie kauzy (nova causae propositio). A tu vstupuje „na scénu“ Daniel Faltin, ktorý ako ponens („turno“ tvorili ešte Fiore a Civili) dostal kauzu, aby dekrétom rozhodli o novom návrhu. Faltin dal vypracovať znalecký posudok, ktorý vypracoval prof. Bruno Callieri a aj advokát žalobcu predložil niektoré nové argumenty. Napokon 24. februára 1993 bol vydaný *Dekrét coram Fatin*, v ktorom bol povolený nový návrh kauzy, ale už z dôvodu vážneho nedostatku rozoznávacieho úsudku zo strany muža žalobcu. Tento Dekrét však publikovaný nebol, ale spomína ho vo svojej štúdií Augustín Mendonca.⁹

A tak kauza začína znova, tentoraz priamo na Rímskej rote. Prípad bol pridelený „turnu“ v zložení: Faltin ako ponens, potom Civili a Defilippi. Tentoraz prípad skončil kladným rozsudkom z dôvodu vážneho nedostatku rozoznávacieho úsudku v zmysle kán. 1095, b. 2 pretože muž žalobca bol pri úkone uzavierania manželstva závažne intoxikovaný (alkoholom).¹⁰ Keďže to bol prvý kladný rozsudok, prípad „putoval“ na ďalšie „turno“ Rímskej roty, ktoré tvorili: Jarawan (ponens), Burke a Boccafolli. Dňa 24. apríla 1996 bol vydaný zase negatívny rozsudok coram Jarawan, ktorý nebol publikovaný v *Decisiones*. Advokát žalobcu však požiadal znova o nový návrh kauzy, o ktorej rozhodol *turnus* dekrétom *coram Caberletti* (spolu s Pompeddodom a Serranom) dňa 28. novembra 1998 kladne. Následne 26 februára 1999 bol vydaný kladný *Rozsudok coram Caberletti*, ktorý

9. Porov. A. MENDONCA, *Alcolismo e disturbi mentali...*, s. 394. Nie je nám známe, ako sa k textu Dekréta dostal, ale spomína aj protokolárne číslo Dekréta.

10. Porov. RRDec. 88 (1994) s. 686 („*ex ebrietate in actu matrimonii*“).

však publikovaný v *Decisiones* taktiež nikdy nebol. Rota Romana sa týmto prípadom zaoberala 11 rokov.¹¹

Riešenie prípadu

Prípad je „svojim spôsobom“ zaujímavý tým, že spôsob riešenia sa konal *de facto* na Rímskej rote a tiež preto, že k riešeniu prispel rotálny sudca Daniel Faltin, ktorý je našim rodákom a to svojim rozsudkom zo 14. decembra 1994.

Prípady alkoholizmu pri úkone uzatvárania manželstva a následne riešenie platnosti manželstva práve z tohto dôvodu, nie je – ako sa zdá – nič nové „pod slnkom“. Z rotálnych rozsudkov by som spomenul azda aspoň niektoré: *Rozsudok coram Quattrocolo z 23. apríla 1933*,¹² *Rozsudok coram Quattrocolo zo 16. apríla 1935*¹³ a po vydaní CIC 1983 *Rozsudok coram Funghini z 18. decembra 1991*,¹⁴ ktoré riešia problém na základe „absencie dostatočného používania rozumu“ (amentia v CIC 1917 a „usus rationis“ v CIC 1983). Iné rotálne rozsudky riešia alkoholizmus na báze vážneho nedostatku rozoznávacieho úsudku alebo na báze incapacitas assumendi: *Rozsudok coram Sabattani z 24. februára 1961*,¹⁵ *Rozsudok coram Filipiak z 24. januára*

11. Celý prípad popisuje Augustine Mendonca z Ottavy z Kanady v *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II, (2000), s. 398.

12. *Decisio coram Quattrocolo z 23. apríla 1933*, in: SRRDec. 23 (1933) s. 264–270. Rozsudok skončil negatívnym rozhodnutím.

13. *Decisio coram Quattrocolo zo 16. apríla 1935*, in: SRRDec. 27 (1935) s. 253–259. Aj tento rozsudok skončil negatívnym rozhodnutím.

14. *Decisio coram Funghini z 18. decembra 1991*, in: O. FUMAGALLI Carulli, *Il matrimonio canonico tra principi astratti e casi pratici con cinque sentenze rotali commentate a cura di Anna Sammassimo*, Milano 2008, s. 233–243. Tu sa nachádza celý rozsudok, ktorý skončil negatívnym rozhodnutím.

15. *Rozsudok coram Sabattani z 24. februára 1961*, in: SRRDec. 53 (1961) 116–132. Ide o afirmatívne rozhodnutie.

ra 1964,¹⁶ *Rozsudok coram Rogers* z 22. februára 1965,¹⁷ *Rozsudok coram Palazzini* zo 17. mája 1972,¹⁸ *Rozsudok coram Davino* z 5. februára 1975,¹⁹ *Rozsudok coram Stankiewicz* z 21. januára 1982,²⁰ *Rozsudok coram Fiore* zo 6. novembra 1982,²¹ *Rozsudok coram Faltin* zo 14. decembra 1994.²²

Zo štúdií by som odporučal do pozornosti dve štúdie Augustína Mendonca, profesora kánonického práva z kanadskej Ottavy. Prvá sa týka alkoholizmu a druhá anorexie a bulímie. Obe sú postavené na štúdiách rotálnych rozsudkov a na serióznom medicínskom a právnickom bádani.²³ Ide nielen o zaujímavú štúdiu ohľadom anorexie a bulímie z psychologického a psychiatrického hľadiska, ale autor poskytuje aj analýzu *Dekrétu coram Stankiewicz* zo 16. decembra 1982 a následnými rotálnymi rozsudkami *coram Funghini* z 18. júla 1990 a potom *coram Ragni* z 23. marca 1993.²⁴

16. *Rozsudok coram Filipiak* z 24. januára 1965, in: SRRDec. 36 (1964) 34-37. Rozsudok bol afirmatívny čiže v prospech nulity manželstva.

17. *Rozsudok coram Rogers* z 22. februára 1965, in: SRRDec. 57 (1965) 209-219 skončil s afirmatívnym rozhodnutím (v prospech nulity manželstva).

18. *Rozsudok coram Palazzini* zo 17. mája 1972, in: SRRDec. 64 (1972) 300-309 a aj tento rozsudok bol afirmatívny.

19. *Rozsudok coram Davino* z 5. februára 1975, in: SRRDec. 67 (1975) 42-47. Rozhodnutie bolo negatívne.

20. *Rozsudok coram Stankiewicz* z 21. januára 1982, in: SRRDec. 74 (1982) 34-44. Išlo o kauzu z Katovic z Poľska a Stankiewicz ju riešil na báze kán. 1095, b. 3. Rozsudok bol negatívny.

21. *Rozsudok coram Fiore* zo 6. novembra 1982, in: SRRDec. 74 (1982) 511-520. Rozsudok bol afirmatívny.

22. *Rozsudok coram Fatin* zo 14. decembra 1994, in: RRRDec. 88 (1994) 673-686. Rozsudok bol afirmatívny.

23. A. MENDONCA, *The effect of alcohol-related disorders on matrimonial consent*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000), s. 365-388; A. MENDONCA-N. SANGAL, *Effect of Anorexia nervosa and Bulimia nervosa on Marital consent*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. IV (1996), s. 539-610.

24. Manželstvo bolo uzavreté 10. mája 1965 a muž žalobca napadol platnosť svojho manželstva 21. marca 1978 a žiadal vyhlásiť neplatnosť manželstva z dôvodu vážneho nedostatku rozoznávacieho úsudku a v prípade negatívneho rozhodnutia v uvedenom titule, tiež z dôvodu neschopnosti ženy odporkyne vziať na seba podstatné záväzky manželstva. 6. októbra 1980 cirkevný súd prvého stupňa vydal negatívny rozsudok v oboch stanovených titulov nulity. Advokát žalobcu požiadal Rímsku rotu o vyhlásenie nulity rozsud-

Kvalitné štúdie poskytujú aj Antoni Stankiewicz,²⁵ ale taktiež Daniel Faltin²⁶ a iní autori.²⁷

Funghini a Faltin

Napriek tomu, čo tu už bolo povedané, treba sa vrátiť k *Rozsudku coram Faltin zo 14. decembra 1994*, lebo práve rozsudok tohto rotálneho sudcu je primárnym predmetom tejto štúdie. V čom spočíva rozdiel výkladu kán. 1095 a jeho aplikácie na tento manželský prípad? Ide – ako sa zdá – o zásadnú otázku.

Odpoveď sa – pri zjednodušenom pohľade – ukazuje vcelku jednoduchá. Funghini sa prakticky nedopustil chyby pri riešení kauzy, ale „ušiel mu“ zásadný fakt, ktorý mal fatálny dopad na rozsudok. Ale aby sme nepredbiehali argumentáciu.

Funghini sa opiera o tézu Sancheza, podľa ktorej „vysluhovateľ sviatosti musí vykonať ľudský čin (nie iba čin človeka) a preto musí byť *sui copos*“. Tak je to v prípade vysluhovania sviatosti zmierenia, sviatosti krstu i svia-

ku z dôvodu porušenia práv odporkyne na spravodlivú obranu resp. absencie ustanovenia patróna odporkyne. O probléme rozhodol Antoni Stankiewicz ako ponens a jeho „turno“ rozhodlo o prijatí kauzy na Rímsku rotu – porov. *Ephemerides iuris canonici* 39 (1983), s. 255-265. Následne rozsudky *coram Funghini z 18. júla 1990* (RRDec. 82 (1990) s. 636-657 a *coram Ragni z 23. marca 1993* (tento rozsudok nie je publikovaný). Zaujímavé je, že kým Funghini deklaroval nulitu manželstva z dôvodu nedostatku rozoznávacieho úsudku (1095, b. 2), Ragni deklaroval nulitu aj z dôvodu bodu 2, ako aj bodu 3 kán. 1095.

25. A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii“: gli ultimi sviluppi e le prospettive nuove*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000) s. 332-364.

26. D. FALTIN, *Il consenso matrimoniale: incapacità ed errore nel Codice dei canoni delle Chiese orientali*, in: AA.VV., *Il matrimonio nel Codice dei canoni nelle Chiese orientali* (Studi giuridici 32), LEV 1994, pp. 207-231.

27. AA.VV., *L'incapacità di intendere e di volere nel diritto matrimoniale canonico (can. 1095, nn. 1-2)* (Studi giuridici 52), LEV 2000 (autori: Pompedda, Bonnet, Erlebach, Turaturi, Stankiewicz, Ortíz a iní). AA.VV., *L'incapacità di assumere gli oneri essenziali del matrimonio* (Studi giuridici 48), LEV 1998 (autori: Serrano, Villeggiante, Bianchi, Bruno Calieri).

tosti manželstva, kde si túto sviatosť vysluhujú snúbenci.²⁸ Najprv riešil bod 1 kán. 1095, keď tvrdil, že „pokojne sa prijíma (v rotálnej jurisprudencii, že ak je stav opilosti „dokonalý“ (ebrietas perfecta)... ebrius aequiparatur amenti“ (cituje Gasparriho, Cappella a iných autorov). Potom riešil „nedostatok rozoznávacieho úsudku (kán. 1095, b. 2) citujúc psychiatra Palmieriho z jeho publikácie „*Medicina legale canonistica*“. Odborník tu jasne píše, že pri použití alkoholu „rozum funguje ľahšie a spočiatku aj rýchlejšie, ale postupne sa znižuje v človeku autokontrola a nastupuje emocionálnosť, nerozumnosť až fantazírovanie. Postupne sa stráca pozornosť a koncentrácia. Nastupuje spomalenosť reči, stráca sa miera pre správnosť a korektnosť. Výrazne sa znižuje prah vnímania a zodpovednosti za svoje konanie. Strácajú sa reflexy, svalstvo ochabuje, nervové funkcie prestávajú fungovať a človek sa posúva do stavu nevedomosti“ (V. Palmieri, s. 61-62).

Vypovedať boli obe stránky, aj viacero svedkov. Zdá sa, že súd si neposlúžil službou znalca. Z výpovedi vyplynulo, že za žalobcom prišli jeho priatelia a už večer deň pred svadbou sa šli navečerať do hotela, kde sa aj pilo. Nevesta s nimi nebola. Spať šli asi o druhej po polnoci a žalobca bol opitý (nielen on, ale aj ostatní). Predpoludním keď vstal ho bolela hlava a tak si dal tobolku tabletky. Keď bolesť neustúpila, dal si druhú tobolku tabletky, ktorú zapil pohárom whisky. Počas obeda, ktorý trval asi od 13. do 15. hodiny jedli, ale aj pili víno a „grapu“ (vodku). Po obede bol žalobca v takom stave, že brat nevesty ho prinútil ísť pod sprchu, aby sa „osviežil a dal do poriadku“. Potom si ešte dal ďalšiu tobolku tabletky. Z hotela šiel rovno na sobáš, ktorý bol o pol šiestej večer.²⁹

Zdá sa, že v prospech platnosti manželstva rozhodli dva faktory: prvým bola skutočnosť, že výpovede stránok a svedkov sa rozchádzali, ba aj žalob-

28. „Contrahentes sunt enim sacramenti matrimonii ministri et actus ministri necessario debet esse humanus sicuti si aliquis sui compos audivit confessiones et factus insanus absolveret, nulla esset absolutio; et simpliciter si tunc baptizaret, quamvis id ante in animo haberet irritus esset baptismus (T. Sanchez, *De sancto matrimonii sacramento*, lib.I, disp. VIII, n. 20)“ - in: O. FUMAGALLI CARULLI, *Il matrimonio canonico...*, s. 234-235.

29. In: O. FUMAGALLI CARULLI, *Il matrimonio canonico...*, s. 235-237.

ca si niekedy protirečil (tomu sa azda netreba čudovať, ak niekto má vypovedať o tom, čo hovoril, konal a správal sa v okolnostiach, ktoré boli vyššie popísané). Druhým faktorom bolo to, že do kauzy závažnejšie nezasiahol peritus. Myslím si, že tieto dva faktory advokát žalobcu značne podcenil.

Daniel Faltin argumentoval približne rovnako ako Funghini. Naprv pripomenul, že príčinou „nedostatočného používania rozumu“ (kán. 1095, b. 1) je *amentia* alebo *dementia*, kým „nedostatok rozoznávacieho úsudku“ (kán. 1095, b. 2) znižuje schopnosť k manželskému súhlasu až natoľko, že súhlas bude neplatný. V rotálnej jurisprudencii sa všeobecne akceptuje, že intoxikácia alkoholom môže byť príčinou neplatnosti manželského súhlasu čiže manželstva. Závisí to od závažnosti (gravitas) takejto intoxikácie. A práve na túto závažnosť sa Faltin sústredil. Rotálny znalec Bruno Palmieri vypracoval posudok ohľadom kombinácie požitia alkoholu kombinovaného s liekmi. Jasne potvrdil, že lieky posilňujú devastačnú účinnosť alkoholu. Od večera predchádzajúceho dňa a aj v čase sobáša bol žalobca intoxikovaný alkoholom, ktorý kombinoval s liekmi. Žalobca bol preto nielen opitý v zvýšenej miere (vyšší stupeň opilosti), ale aj trvanie opilosti sa výrazne predĺžilo. Zároveň to vysvetľuje aj fakt, že výpovede žalobcu boli nepresné a útržkovité. Brat nevesty priznal, že žalobcu dotlačil niekedy okolo štvrtej popoludní (asi poldruha hodiny pred sobášom) do sprchy, aby sa z opilosti prebral a dal trochu do poriadku.

Aj keď Faltin rozsudok *coram Funghini* z roku 1991 nekomentoval, predsa je určitým mementom, čo bolo a čo nemalo byť v tejto kauze zanedbané a ako mali byť veci vyhodnotené.

Vyhodnotiť rozsudok *coram Jarawan* z roku 1996 (negatívny rozsudok) a *coram Caberletti* z roku 1999 (afirmatívny rozsudok) vieme, lebo rozsudky boli publikované.³⁰ V zásade sa neodlišujú od argumentov, ktoré použil Mons. Daniel Faltin.

30. Porov. RRDéc. z roku 1996 a z roku 1999.

„Chronický alkoholizmus spôsobuje celkový úpadok rozumu, pamäti, vôle – píše Palmieri – a taký človek sa javí ako nestály, nespoľahlivý, neschopný sa sústrediť na prácu a stáva sa v určitom zmysle aj etickým deviantom: stráca úctu voči sebe samému, nestará sa o seba, nedbá o seba, iných odsudzuje, stáva sa cynickým, krutým, obscénnym. Nastáva u neho aj sexuálna neschopnosť resp. jej zmenšenie a tak sa uchyluje k perverznostiam, kde hľadá sexuálne uspokojenie. Stáva sa upodozrievavým, najmä vlastnú ženu obviňuje z nevery a preto trápi a prenasleduje či strpčuje život iným. Stráca kontrolu nad svojou pamäťou a pozornosťou, až môže nastúpiť aj *delirium tremens*“.³¹

Záver

Na záver niekoľko poznámok bez toho, aby som chcel hlbšie vstúpiť do problémov. Prvým problémom, ktorý ešte zjavne v súčasnej jurisprudencii nie je vyriešený je „gravitas“ jak v prípade nedostatku rozoznávacieho úsudku (kán. 1095, b. 2),³² ako aj v prípade „incapacitas assumendi“ (kán. 1095, b. 3).³³ Pokiaľ ide o „gravitas“ rozoznávacieho úsudku existujú rotálni sudcovia, ktorí to ponechávajú na rozhodnutie sudcu, avšak väčšina sudcov tvrdí, že „gravitas“ sa musí dotýkať jednak psychickej štruktúry osobnosti vo

31. V. PALMIERI, *Medicina legale canonistica*, Bari 1946, s. 49.

32. „La giurisprudenza recente sembra incontrare difficoltà superiori al previsto della precisazione del significato da attribuire alla gravità del difetto di dicretione di giudizio...“ - A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii: gli ultimi sviluppi e prospettive nuove*. in *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000) s. 357.

33. „La „gravitas“, richiesta implicitamente dalla legge, é da commesurare in rapporto alle forze del singolo coniuge in comunicazione con l'altro, sí che risulti certa la sua impossibilità morale e soggettiva“ - S. VILLEGIANTE, *Il canone 1095, n. 3 nella giurisprudenza*, in: AA.VV., *L'incapacità di assumere gli oneri essenziali del matrimonio* (studi giuridici 48), LEV 1998, s. 51.

forme serióznej abnormálnosti a, na druhej strane, podstatných práv a povinnosti manželstva.³⁴

Ďalším problémom je nejednota rotálnej jurisprudencie v záležitosti rozlišovania medzi druhým a tretím bodom kán. 1095. Existuje totiž v rotálnej jurisprudencii skupina rotálnych sudcov, ktorí do rámca kán. 1095, b. 2, okrem „cognitio intellectualis circa obiectum consensus“ a „cognitio critica seu aestimativa proportionata celebrando matrimonio“, priradujú aj tretí aspekt: „libertas interna“. Iná skupina rotálnych sudcov spomínaný tretí aspekt považuje za súčasť kán. 1095, b. 3.³⁵

Zdá sa, že treťou ťažkosťou v prípade kán. 1095, b. 2 je podať jasný taxatívny výklad podstatných práv a povinností manželstva. Ako správne uvádza Stankiewicz: „Ostáva ešte veľké neobjasnené pole pri výklade normatívneho textu rozoznávacieho úsudku, osobitne pokiaľ ide o „gravitas“ nedostatku rozoznávacieho úsudku a taktiež o objasnenie podstatných práv a povinnosti manželstva“.³⁶

34. Porov. A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii: gli ultimi sviluppi e prospettive nuove*. in *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000) s. 359 a 363. Novšia rotálna jurisprudencia sa viac prikláňa k overeniu psychickej nefunkčnosti subjektu, a až potom k premetu súhlasu.

35. „Sudcovia Rímskej roty obhajujú autonómiu titulu incapacitas assumendi. No vydanie CIC 1983 nevyriešilo definitívne otázku autonómie bodu 3 a jeho odlišenia od bodu 2“ - J. HUBER, *Kán. 1095, b. 3 CIC: genéza, interpretácia a problémy*, in: *Ius et iustitia 2002*, s. 116-117. „Secondo la prevalente giurisprudenza rotale (discrezione di giudizio) comprende tria elementa, cioè la cognitio intellectualis circa obiectum consensus, la cognitio critica seu aestimatio proportionata celebrando matrimonio... e la libertas interna“ „Esiste una corrente giurisprudenziale minoritaria che si propone di trasferire il „defectus voluntatis seu facultatis electivae-exsecutivae“ nell'incapacità di assumere gli obblighi essenziali del matrimonio (can. 1095, n. 3), limitando così il difetto del discrezione di giudizio soltanto al „defectus intellectus seu facultatis aestimativo-criticae“ - A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii: gli ultimi sviluppi e prospettive nuove*. in *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000) s. 357.

36. A. STANKIEWICZ, *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretionis iudicii: gli ultimi sviluppi e prospettive nuove*. in *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000) s. 364.

A napokon odpoveď na otázku: v čom spočíva príspevok Daniela Faltina v oblasti riešenia alkoholizmu v rotálnych rozsudkoch? Podľa môjho názoru, ktorý som sa pokúsil aj vyargumentovať v tejto štúdií, posun spočíva v opustení riešenia alkoholizmu na základe kán. 1095, b. 1 a prechod na bod 2 toho istého kánona (hoci aj predtým sa tento problém riešil na základe obidvoch titulov nulity). Avšak podľa mňa, azda za najväčší prínos považujem odborný profesionálny prístup k riešeniu kauzy tým, že dôslednejšou zainteresovanosťou svojej osoby, ale aj odborníkov znalcov, prispel k objasneniu pravdy o tomto manželstve. Spojitosť alkoholu a jeho kombinácia s liekmi – v tejto zložitej a dlhotrvajúcej kauze – si pred ním nik nevšimol, resp. aspoň nepripisoval tomu závažný dopad na platnosť manželstva.

Literatúra:

Romanae Rotae Decisiones, zväzky od roku 1950 do roku 2004, in: Archív Cirkevného súdu Spišskej diecézy v Spišskej Kapitule. STANKIEWICZ, A.: *Il contributo della giurisprudenza rotale al „defectus usus rationis et discretio iudicii“: gli ultimi sviluppi e le prospettive nuove*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000). FUMAGALLI CARULLI, O.: *Il matrimonio canonico tra principi astratti e casi pratici con cinque sentenze rotali commentate a cura di Anna Sammassimo*, Milano 2008. DUDA, J.: *Príspevok k diskusii o výklade kán. 1095*, in: *Nové Horizonty* 4 (2012). DUDA, J.: *Huber a Fumagalli Carulli o kán. 1095 CIC*, in: *Nové Horizonty* 2 (2013). MENDONCA, A.: *The effect of alcohol-related disorders on matrimonial consent*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. II (2000). MENDONCA, A. – SANGAL, L.: *Effect on Anorexia nervosa and Bulimia nervosa on Marital consent*, in: *Monitor Ecclesiasticus*, fasc. IV (1996). FALTIN, D.: *Il consenso matrimoniale: incapacità ed errore nel Codice dei canoni delle Chiese orientali*, in: AA.VV.: *Il matrimonio nel Codice dei canoni delle Chiese orientali* (Studi giuridici 32), Libreria editrice vaticana 1994. AA.VV.: *L'incapacità di intendere e volere nel diritto matrimoniale canonico (can. 1095, nn. 1-2)* (Studi giuridici 52), Libreria editrice vaticana, Roma 2000. VILLEGIANTE, S.: *Il can. 1095, n. 3 nella giurisprudenza*, in: AA.VV.: *L'incapacità di assumere gli oneri essenziali del matrimonio* (Studi giuridici 48), Libreria editrice vaticana, Roma 1998. PALMIERI, V.: *Medicina legale canonistica*, Bari 1946. HUBER, J.: *Kán. 1095, b. 3 CIC: genéza, interpretácia a problémy*, in: *Ius et iustitia* 2002.

Lektorovali: JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.

JCLic. Marek Tomaga
Mgr. Viera Hubová, PhD.

Jazyková spolupráca: PaedDr. Anna Dudová, PhD.